

פרוטוקול 3/14 3326

מישיבת ועדת החינוך והתרבות שהתקיימה
ב-10.12.58, בשעה 9.00

נ כ ח ר :

חברי הוועדה: ש. פרסיץ - היו"ר
ר. הקטין
פ. זוארץ
ח. יהודה
ש. כפרית
ר. צברי
י. סמילנסקי
י. קלבנוב
א. רזיאל-נאור

מוזמנים: ד"ר אבידור - מנהל משרד החינוך
והתרבות.

סדר-היום: הרצאת ד"ר אבידור על
ועידת אונסק"ו.

היו"ר ש. פרסיץ: אני פוחחת את הישיבה.

לפני שאנחנו עוברים לשמיעת הרצאתו של ד"ר אבידור על ועידת אונסק"ו, אני חפצה למסור משהו.

נודע לי עתה שפרופ' די-נור מגיע ביום א' הבא, ליום הולדתו ה-75. אני חפצה להציע שחברי וועדת החינוך יבקרו אצלו ויביאו לו את ברכותיה. אני אברר מה המועד הנוח לביקור מעין זה, ואז נקבע.

ד"ר אבידור: בהרצאתי זו אמסור רשמי מהועידה העשירית של אונסק"ו. אני אחלק את הרצאתי לכמה חלקים: רשמים מהבנין החדש; רשמי מהועידה עצמה, וישראל בוועידת אונסק"ו.

ארגון אונסק"ו נוסד עם תום מלחמת העולם השנייה, בשנת 1945, בעת ועידה של 40 אנשי חינוך שהתכנסו בלונדון והחליטו אז שמקום משכנו של מרכז הארגון הזה יהיה בפריס. כאן מצאו בנין גדול בסביבה יפה מאד, ליד שער הנצחון, אשר שמש בעבר בית-מלון. בימי מלחמת העולם האחרונה היה בנין זה בידי הנאצים ושמש אתד ממשודיהם הגדולים. ממשלת צרפת העמידה את הבנין הזה לרשות ארגון זה. עם הזמן התפתח הארגון במהירות גדולה, בעיקר התרחבה ושת הפקידות והעובדים, וצריך היה לפלוט לבנינים סמוכים.

ד"ר אבידור: לפני 5 שנים, הוחלט להקים בנין לארגון הזה. ממשלת צרפת הראתה רוחב לב, ולא רק שהעמידה לרשות הארגון הזה שטח אדמה במקום יפה מאד, ליד מגדל "אייפל", אלא נתנה גם הלואה לתקופה ארוכה מאד, בלי ריבית, ואשר חשלתם במשך עשרות שנים משכו-הדירה.

התכנית הראשונה היתה להקים מבנה אחד גדול אשר יעלה כ-5 מיליון דולאר. לפני שנתיים נוכחו לדעת שמבנה אחד לא יספיק והחליטו על שלשה מבנים, אשר יעלו כ-9 מיליון דולאר. ממשלת צרפת הסכימה גם לסכום גדול זה. תוך כדי בניה, התברר שהסכום הזה לא יספיק, ואז החלו בתכנון קמוצים וקצוצים. אחת התקריות עקב צמצומים אלו היתה השמטת מזוג האויר. דבר אשר הביא לתוצאות לא נעימות ביותר, כי הבנין תוכנן מלכתחילה למזוג אויר. בחורף אמנם נמצא הפתרון בצורת חימום, אבל בקיץ ובאביב נאלצים לשבת בחדרים סגורים בלתי מאווררים, כי אם תפתח את החלונות, אלה הם חלונות גדולים מאד, הרוח מפריעה את העבודה. נוכחנו בזאת בעת הועידה, כאשר במשך 2-3 ימים אי אפשר היה ממש להימצא בחדרים. נוסף לתקלה זו, קיימות עוד מספר תקלות, אך לא יסודיות ביותר. לפני יציאתי לוועידה בפריס, טראתי דברי בקורת קטלניים בעתונות על הבנין הזה. אני לא התרשמתי כך. הבנין הוקם על ידי שלשה אדריכלים מודרניים עד מאד. אמריקאי, איטלקי וצרפתי, אשר לידם היתה מועצה של גדולי האדריכלים בעולם, והבנין באמת מודרני מאד.

הבנין המרכזי הוא בן 7 קומות, וצורתו צורת האות האנגלית Y. אמנם זה היה מקרי ביותר, כי צורת המגוש העקומה היא שנחנה את המקום לרעיון הזה. היפאנים והסינים מפרשים זאת אחרת, הם טוענים שהאות Y בשפתם היא תחילת המילה - אנושות, איש, אדם, וכאילו זה נעשה במכוון.

חנוכת הבית נערכה בטקס קצר, אבל רב רושם, יום לפני פתיחת הועידה, במעמד נשיא המדינה, וסגן נשיא הודו, איש הוגה דעות, אשר חנך את הבנין. שר החינוך של אנגליה, וצרפת, נציג אישי של מר המרשאלד אשר לא היה יכול לבא בעצמו. הושמעה מוסיקה, מצד אחד, אירופאית, על ידי תזמורת צרפתית, ושירה מפי מקהלה צרפתית, ומצד שני הושמעה גם מוסיקה הודית ויפאנית.

לבנין ניתנו תרומות ממדינות רבות בצורה של מתנות שונות, בעיקר ציוד וחפצי אמנות. ישנו שם חדר שוייצרי וחדר צרפתי. ישראל עומדת לתרום מתנה ארכיאולוגית. ליד הבנין ישנו גן יפאני נהדר, מרהיב עין ממש. בין חפצי האמנות ישנו פסל מעשה ידי הפסל האנגלי הגדול ביותר, מור, תמונה מעשה ידי צייר יפאני גדול, וגם תמונתו של הצייר הישראלי קסוטו. תמונה מדהימה, לדעתי, ואינני יודע מה היא אומרת. אך תמונה זו היא שתמשוך לדעתי, מאות אלפי אנשים למקום.

למחרת היום נפתחה הועידה. ועידת אונסק"ו מתכנסת אחת לשנתיים, ומכנסת משלחות מכל החברות בארגון. כיום חברות בה 81 מדינות. אם כי זה אוחו מספר כמספר המדינות החברות באו"ם, אין זה זהה מבחינת האוצות. באו"ם יכולות להיות חברות מדינות אשר אינן חברות באונסק"ו, אירלנד למשל, לעומת זאת שוייץ היא חברה באונסק"ו ואיננה חברה באו"ם.

היו"ר ש. פרסיץ: מהן הסיבות שאירלנד למשל איננה חברה באונסק"ו?

ד"ר אבידור: אירלנד שולחת אמנם משלחות לוועידה, השתתפו שלשה חברי משלחת כמשקיפים, אך הנימוק העיקרי שלהם לאי-השתתפותם בארגון, הוא התקציב. הם טוענים כי אינם נהנים מעזרת אונסק"ו ואינם מוכנים לכך לשלם דמי חברות. המדובר לגביהם ב-15 אלף דולאר לשנה. אך למעשה ישנו עוד נימוק אחד, אשר היום איננו אולי, וזוהי שאלת הקאטוליות. היה זמן שהם חשבו שבאונסק"ו לוחמים נגד הקאטוליות, והם לא הסכימו לכך.

המדינה ה-81 אשר הצטרפה בוועיים לפני פתיחת הוועידה היתה אלבניה. שויץ איננה חברה באו"ם באופן פרינציפלי, אבל בארגון אונסק"ו היא חברה. תימן חברה באו"ם ואיננה חברה באונסק"ו. ערב הסעודית חברה באונסק"ו.

מבין 81 המדינות החברות, שתי מדינות לא שלחו את משלחותיהן, ואף לא הודיעו את הטעם לכך. ערב הסעודית נמנעה, וזה חבל, כי היא תמיד היתה שולחת נציג מעניין, חניך אוקספורד, אשר היה טוען מדוע אין העולם נוחן השכלה גבוהה לילדי הפליטים מישראל. כאילו ההשכלה היסודית כבר סודרה בתוכם. ומדינת ניפול, אשר בצפון הודו, אשר הודיעה ברגע האחרון שקרחה תקלה לראש המשלחת שלה, ולכן לא הופיעו.

נוסף למדינות החברות, ישנן גם חברות משנה. אלה הן מדינות בדרך, כנג'יריה, ואחרות, אשר שולחות חברים אשר יש להם רשות להשתתף בדיון, אבל אין להם זכות הצבעה. נוסף על אלה ישנם כ-125 ארגונים בינלאומיים לחינוך ומדע המוכרים על ידי אונסק"ו. אלו מקבלים את חסות אונסק"ו. כל ארגון כזה חייב להיות בינלאומי ואשר בתוכו נכללים ענייני חינוך, תרבות ומדע. בין הארגונים היהודיים תמצאו את אגודת-ישראל אשר שולחת לכל ועידה 3 שליחים היושבים ואינם פוצים פיהם. הקונגרס הלאומי היהודי, ארגוני מורים בינלאומיים, אשר ישנם שנים שהם מוכרים. ארגון מורים הכולל ארצות מחוץ לארצות מזרח אירופה, וארגון מורים משותף.

מספר הצירים מ-79 המדינות אשר השתתפו היה למעלה מ-700, ועוד כ-300 צירים של חברות משנה. בוועידת אונסק"ו כל מדינה יש לה קול אחד, אבל היא מתחייבת להיות מיוצגת על ידי 5 חברים, 5 חברי משנה, ומספר בלתי מוגבל של מומחים, יועצים וכו'. היו משלחות גדולות מאד, ומשלחות קטנות יותר. המשלחת הצרפתית מנתה 45 איש. המשלחת של ארצות-הברית מנתה 30 איש. העיקרון הוא שאי אפשר לקיים משלחת המונה פחות מ-4 חברים, כי יושבות 4 ועדה באפן מקביל, וכל משלחת צריכה לשלוח לפחות חבר אחד לכל אחת מ-4 ועדות אלו.

הפעם הצטיינו המשלחות בזה שבראשן עמדו שרי חינוך. השתתפו הפעם 22 שרי חינוך, אשר מהם חלק גדול שהם כמקום במשך כל ימי הוועידה. אחת הסיבות שמשכה הפעם שרים רבים כל כך היתה עצם חנוכת הבית, והעובדה שבאותה ועידה בחרו מנהל כללי חדש לארגון. אולי גם מפני שהוועידה התכנסה הפעם בפריס, גם זה טעם מושך, כי הוועידות של אונסק"ו לא תמיד מתכנסות בפריס, אם כי המרכז הוא כאן, למען יבקר בחלקי תבל שונים. היתה ועידה בבירות, במקסיקו, במונטבידיאו, בניו-דלהי. כעת זו הפעם השלישית בפריס כיון שיש כאן אולם חדש וגדול, וזה עולה זול יותר.

ר. צברי: האם לא יתכן לקיים ועידה כזו גם בישראל?

ד"ר אבידור:

פנו לטוקיו ורצו לקיים בה את הועידה, ושם טענו כי אינם יכולים להרשות לעצמם להזמין את הועידה לארצם, כי אין להם מקום לאחסן את כל הבאים. בניו-דלהי קיים בנין מיוחד, ובית מלון בן 400 חדרים לאחסון האורחים. תלמדו מזה שאין זה דבר קל ביותר, ואין ספק שישראל לא יכולה לעמוד בזה.

מבנה הועידה הוא כזה: בשבוע הראשון מתקיים ויכוח כללי על העבודה במשך השנתיים שחלפו, ועל הצעת תכנית העבודה לשנתיים הבאות. בעת הויכוח נואמים כל שרי החינוך הנוכחים. מגבילים אמנם מראש את זמן הדיבור לרבע שעה, אבל את השדים אין מפסיקים, והנאומים אורכים זמן רב. דומני שאחת הסיבות שהנאום של נציג ישראל התקבל בחשואות, היה בשל ארכו 10 דקות בלבד. השפות הושמיות בוועידה הן ארבע: אנגלית, צרפתית, ספרדית ורוסית. גם כל החומר המודפס הוא בארבע שפות אלו.

בעת הדיון הכללי בוחרים בנשיא, סגני נשיא וועדה מתמדת. לאחר הויכוח הכללי מתפרקת המליאה לוועדות גדולות ולועדות משנה, והעבודה העיקרית נעשית בוועדות אלו. והעבודה היא רבה, התכנית היא בהיקף רחב מאד. שבועות אחדים לפני הועידה מתחילים להציף את כל המדינות החברות בחומר מודפס רב, כמעט ללא גבול. החומר על הצעת התכנית לשנתיים הבאות הודפס על 300 עמוד לפחות, וזה רק החלק הראשון. על זה נוספות עוד מאות הצעות, ועל כל זה עוברים בזמן הויכוח הכללי, שורה שורה. היו 6-7 ועדות משנה בהן דנו על כל זה. הועדות הראשיות דנות בחמשה עניינים ראשיים.

יש חמש מחלקות ראשיות באונסק"ו והן: ועדת החינוך הדנה בכל בעיות החינוך; מדעי הטבע; מדעי החברה; פעולות תרבות וחקשורת המונית. (Mass Communication)

אני רוצה לציין כמה מהבעיות אשר העסיקו את הועידה. בעיה ראשונה הייתה בעית התקציב. תקציב אונסק"ו מורכב משני חלקים. תקציב רגיל ותקציב סיוע טכני. בתקציב הסיוע הטכני עוסקת הועידה באופן טכני בלבד, כי על זה מחליטה עצרת האו"ם. זהו סכום של 30 מיליון דולאר לשנה, ומזה מוקצב חלק לארגון העבודה הבינלאומי, חלק לאונסק"ו וכו'. לא ועידת אונסק"ו היא המחליטה על גודל התקציב. אבל התקציב הרגיל בנוי באונסק"ו, כי הוא בעיקרו מתכסה ממיסי חברי. את התקציב קובעים לשנתיים. התקציב אשר נסתיים ב-1957-58 היה בן 23 מיליון דולאר. הנהלת אונסק"ו הציעה לשנתיים הבאות תקציב גדול יותר ב-3 מיליון דולאר, היינו תקציב בן 26 מיליון דולאר. על כך נחלקו הדעות בכל ועדה וועדה, חלק מהחברים הסכים, חלק טען שזה יותר מדי ויש לקצץ בתקציב, ויש למנוע בזבוז מופרז וכו'. כרגיל אלה אשר דרשו לקצץ היו אנגליה וארצות-הברית. הן טענו שיש בזבוז רב בארגון אונסק"ו, וכי יש למנוע ולא להגדיל את התקציב. בעד הגדלת התקציב היו הרוסים, אנשי אמריקה הלטינית, הערבים, ישראל, כל אותם עמים המקבלים סיוע רב מאונסק"ו. למעשה ההעלאה בתקציב לגבי ישראל למשל היא אומרת עוד 100 דולאר לשנה. אנחנו משלמים כיום 11 אלף דולאר לשנה בעד חברותנו. אבל לגבי אמריקה ואנגליה המדובר בהעלאה של מאות אלפי דולארים.

הפעם בעת הדיון על התקציב קרה דבר מוזר, אשר למעשה אנחנו ידענו עליו מראש. האנגלים והאמריקאים היו בעד הגדלת התקציב, והרוסים היו נגד זה. אנו ידענו על כך מאחר ויום לפני פתיחת הועידה נתפרסם ב"פרבדה" מאמר על הזבוז הרב באונסק"ו, ועל הצורך בחסכון.

ד"ר אבידור: הבעיה הזו העסיקה רבות את הוועידה, אך הכל ידעו מראש מה תהיינה תוצאות ההצבעה. סביב זה התקיימו נאומים, והיו הסתייגויות וויכוחים, ואושר תקציב בן 26 מיליון דולאר, אשר חלק הארי ממנו יוקצב לענייני חינוך.

שאלה שניה אשר העסיקה את הוועידה ללא כל קשר עם הנושאים הקבועים מראש, היה ענין סין העממית. דברים כאלה קורים בכל ועידה בינלאומית, אבל הפעם זה היה ללא גבול.

בדעה כלל, בישיבה הראשונה בוחרים בוועדת מנדטים אשר תפקידה לבדוק את המינויים. כל משלחת צריכה להתמנות בארצה על ידי שר החוץ או ראש הממשלה, וזאת זה בודקים. ועדת המנדטים חזרה והודיעה כי מדינות אלו ואלו אושרו, ביניהן גם סין העממית. עלה נציג רוסיה ומחה נגד זה, ופתח בהסברים, ואחריו כל שורת הגרורות. לעומתם גם האמריקאים ועוד מדינות. היתה הצבעה, אבל לא די היה בזה. כמו לאחר מכן עלתה השאלה שסין הלאומית לא שילמה דמי חברות, והיא חייבת 4 מיליון דולאר. בשאלה השאלה אם לתת לה רשות הצבעה. הדבר הועבר לוועדה המתמדת, שם התקיים דיון וזה הועבר למליאה. אחרי שורת דיונים ארוכה הושוו להם להצביע. לא הסתפקו בזה הרוסים, והציעו להוסיף סעיף מיוחד על סדר היום - דינה של סין הלאומית בענייני חינוך ותרבות ומדע. על כך התקיימו שוב דיונים. ישראל במצבים כאלה, על פי הוראות שקבלה, נמנעת. לא דברנו על כך, כי אחם יודעים את מצבנו. מצד אחד הכרנו בסין העממית והיא איננה מכירה בנו. אנחנו מוכרחים להיות בשאלות אלו ניטרליים.

בעיה יסודית וחשובה בוועידת אונסק"ו היא חכנית העבודה, כיון שמטרתה הן רציניות ביותר - להעביר מהעולם בערות. למעלה ממחצית האנשים בעולם אינם יודעים קרוא וכתוב. על אונסק"ו להשתדל להפיץ הבנה, הערכה והוקרה בין תרבויות בעולם. להשליט את השלום בליבותיהם ומוחותיהם של אנשים. ואין יודעים בדיוק מהי הדרך המובילה לבצוע מטרות אלו. אין פלא שאונסק"ו מראשית דרכה, הולכת וטועה בדרכים, מה עוד כאשר התקציב הוא מצומצם ביותר, ומנסים בכסף מועט לעשות פעולות רבות.

בשאלה זו התחילו רבים, ביניהם גם ישראל, לתבוע לצמצם את היקף הפעולות. לרכז אותן. התחילו, איפוא, בסיסמא של - רכוז הפעולות. לפני שנתיים בבעידה שהתקיימה בניו-דלהי, החליטו להתחיל בשלש פעולות הנקראות - פעולות מרכזיות. האחת - חינוך. מבצע לעשר שנים להרחבת החינוך היסודי בארצות אמריקה הלטינית לכל בני 6 עד 12. כי רק 50% מהילדים, ב-20 מדינות אלו, מבקרים בבתי ספר יסודיים בגילי זה. הוחלט להקדיש לשם כך תקציב, ובעיקר שיגור מומחים מכל העולם על מנת לסייע לארצות אמריקה הלטינית להצליח במבצע זה.

מפעל מרכזי גדול שני, אשר חוכנן ל-8 שנים הוא - מחקר האזורים הצחיחים. האדם בכח המדע, ישתדל להציל את השממה לטובת המין האנושי. האנשים בעולם מתרבים. השממה בעולם רבה, וכיום יש בכוחו של האדם בעזרת המדע להשתלט על זה.

- 6 -

ד"ר אבידור: לפני שנתיים החליטו לעשות את הניסויים הראשונים בארבע מדינות: מצרים, ישראל, פאקיסטן והודו. ישראל הצליחה להגיש תכניות בהקדם, ועל כן קבלנו את הסיוע שבעזרתו הקימונו את המרכז שלנו בבאר-שבע. הסיוע של אונסק"ו למרכז זה הוא רב, והוא יינתן גם להבא. שם המרכז - מכון לחקר השממה, אשר בראשו עומד חבר מלומדים מטעם המועצה המדעית. נעשית שם עבודה יפה מאד, ובאונסק"ו מרוצים מאד מהתוצאות.

מנהל המחלקה למדעי הטבע באונסק"ו, פיסיקאי נודע, מר אוז'ה, ביקר במרכז שלנו פעמיים ומטר בוועידה דו"ח יפה מאד ממה שראה. הוא פורש עכשו מתפקידו, וב-1 לינואר יירש את מקומו רוסי. אנו כבר הספקנו להיפגש איתו, הוא הגיע לפני צאתנו את פריס. הוא חניך ארצות-הברית, למד שם 4 שנים, והוא הבטיח לנו כי יבקר בישראל מאחר וקרא אודות המרכז שלנו בבאר-שבע.

התכנית השלישית אשר זכתה לפרסומת עצומה ולמלל בלי גבול היתה - תכנית לתאום בין מזרח ומערב. החדרת הוקרה והערכה הדדית, של ערכים תרבותיים בין המזרח והמערב. ההצעה הזו הובאה לוועידה שנערכה לפני שנתיים בניו-דלהי, אך היא לא היתה אז מוכנה. בוועידה זו, מדינה אחר מדינה, נואם אחר נואם, קמו בזה אחר זה ודחתו בדברי תהילות וחשבחות איש איש לארצו. נתבקשו גם להגדיר מה זה מזרח ומערב, אך תשובה ברורה לא נתנה. בינתיים מוציאים כסף רב. מאידך קשה להתנגד לרעיון כזה, הדבר שבה את לב כולם. גם אנחנו שלחנו חומר הקשור עם השאלה הזאת. שלחנו כל מיני חרובים, הרצאות, אנציקלופדיה על אסיה וכו'.

האפריקאים דרשו ללמד יותר על המזרח. אנחנו אמרנו ששני דברים: ראשית, אנו רוצים שמטעם אונסק"ו יעזרו לנו על מנת שנוכל להפיץ את התרבות העברית ברבים, ושיעזרו לנו ללמוד את תרבויות מזרח ומערב; דבר שני, מאחר והזכירו בוועידה כי בישראל ישנם הרבה אנשים השולטים בשפות מזרח ומערב, באפן יחסי יותר מאשר בכל מדינה אחרת בעולם, אמרנו שאונסק"ו תארגן פעולות בשטח זה אצלנו, גם מבחינה גיאוגרפית זה יכול להיות נוח. האמת היא שהם עצמם אינם יודעים עדיין מה רצונם בשטח זה, של רכוז פעולות.

למרות זאת, הנושא הזה כל כך קוסם לבבות שלאור הסיסמא של, פעולות רכוז, אמרו שיש לעשות רכוז של החינוך התיכוני והמקצועי באפריקה המרכזית. שאלנו אותם אם סודר שם כבר החינוך היסודי, דחו ואמרו, נראה, איפוא, תחילה איך יצליח המבצע הזה בארצות אמריקה הלטינית. באו ארצות אסיה וטענו, צריך להתחיל במבצע כזה באיזו מקביל גם באסיה. התשובה היתה כי אין די כוחות ודי כסף לשם כך. מה שמתקבל הוא שכל מדינה שיש לה איזו שהיא הצעה, באה וטוענת, נעשה זאת בגבולות הפעולות המרכזיות.

עוד שאלה שהעסיקה את הוועידה היתה שאלת הסכמים ואמנות בין האומות בעניני חינוך, תרבות ומדע. היינו, שיגור מינוח וסטטיסטיקה בעניני חינוך בארצות שונות. ענין זה מטריד מחנכים רבים בארצות שונות, כי אין מספיק נתונים לקביעה נכונה של המצב. משווים תמיד למשל שבישראל רק 5% הולכים לחינוך תיכוני, והנה במצרים או בצרפת 30%, ואין מביאים בחשבון שבישראל חינוך תיכוני מתיחס לילדים

ד"ר אבידור: בגיל 14, בצרפת בגיל 12, באנגליה בגיל 11. יש, איפוא, צורך בסטטיסטיקה על שאלות החינוך שיהיו לה מונחים בינלאומיים קבועים.

ישראל שלחה את מר שמרץ, אשר עוסק בעניני סטטיסטיקה, והוא אמנם הביא עזרה רבה. המחשבה לצרפו לקבוצה שלנו היתה בעקבות זה ששמענו שתהיה ועדה של מומחים בשטח הסטטיסטיקה. פנינו ואמרנו כי הנה יש לנו מומחה, והוא אמנם תום תרומה רבה, זה גם הוזכר בוועידה. הוא השתתף בוועדה מומחים אשר סכמו את כל ההצעות בנוגע לסטטיסטיקה.

בקשר לשאלה הזו סוכם עוד על כריתת אמנה בינלאומית על חילופי פרסומים בענינים רשמיים של מדינות, וסוכם על עקרונות ויסודות בינלאומיים לחפירות ארכיאולוגיות. דברים אלו מאחר והוכנו על ידי מומחים, לא עוררו ויכוחים רבים. שאלה אחת אשר גררה לויכוחים היתה - הפליות בחינוך.

עצרת או"ם לפני שנים אחדות דנה בעובדה המרה שברוב ארצות תבל ישנן הפליות בחינוך ילדים, לפעמים על רקע דתי, גזעי, צבע העור, לפעמים בין ילדים וילדות. עצרת האו"ם מינתה ועדה ובראשה עו"ד מלבנון, מר עמון, אשר הוא הנציג הקבוע של לבנון באונסק"ו במשך שלוש השנים האחרונות. הוא עשה עבודה מענינת ויפה. שלח שאלונים לכל הארצות על מנת לעמוד על מידת קיום ההפליות. הוא רצה למצא אצלנו קיום הפליות נגד הערבים, אבל לא מצא, ובדו"ח זה אמנם לא הופיע. בדו"ח הוא ציין את כל המאמצים אשר נעשים על מנת להעביר את הענינים האלה מהמציאות.

באונסק"ו התעוררה השאלה לקבוע מטעמה אמנה, ולהחתים עליה את כל המדינות אשר מתחייבות להימנע מהפליות חינוכיות. הצעה שניה אמרה, אם אנחנו כיום נקבע אמנה, תצטרכנה המדינות לחתום עליה, ומדינות רבות לא תחתומנה, או שתחתומנה ולא תקיימנה. הציעו במקום אמנה לקבוע המלצות. נאום נפלא בענין זה של המלצות נשא מר קסן, שהיה סגן ראש המשלחת הצרפתית. הוא יהודי, ומשמש יועצו המשפטי של דה-גול, מלבד זאת משמש ראש בית הדין העליון החשוב ביותר בצרפת. הוא הרביעי בפרוטוקול. נאומו בנושא זה היה נלהב ביותר, והוא הסביר בדבריו כי אין הנימוק בכך שהוא מתנגד לאמנה, אלא כיום כוחה של האמנה הוא אפס. לעומתו קמו הרוסים והערבים ואמרו, מה ערך להמלצות, כוח יש רק לאמנה.

התוצאות היו כי בוועדה הראשונה נפלה ההצעה הצרפתית, אבל כאשר זה בא אחר כך למליאה, נמצאה פשרה והחליטו כי לוועידה הבאה יכינו גם אמנה וגם המלצות, והיא תחליט באיזה מהם לבחור.

ענין שעורר סערת רוחות היה כרגיל, הבחירות. בזמן קיום הוועידה נערכו בחירות לוועד-הפועל. גוף זה מורכב מ-24 חברים, וההנחיות הן שבזמן הבחירה יש לבחור באנשים ידועי שם בעולם החינוך התרבות והמדע, ונוסף על כך יש לשמור על איזון גיאוגרפי.

24 החברים בוועד-הפועל נבחרים כל אחד ל-4 שנים, אבל כל שנתיים יוצאים 12. צריך היה, איפוא, הפעם לבחור ב-12 חברים. כבר בנאום הפתיחה שלו בנושא זה, התריע סגן נשיא הודו על כך שאין איזון גיאוגרפי מתאים, כי 16 חברים הם מאירופה ואמריקה הלטינית, ורק 8 מאסיה ואפריקה.

ד"ר אבידור: החנהלה תעמולה סביב בחירות אלו אשר התחילה שנה לפני קיום הועידה. הדבר התבטא במשלוח כל מיני מכתבים מצד מדינות שונות אל משרדי החוץ השונים על מנת לבקש תמיכה, הדבר גם התבטא בפגישות אישיות. שגרירות ומדינות שונות פנו אל משרד החוץ שלנו בבקשה שנצביע בעד זה או אחר. בוועידה עצמה נערכו ארוחות-צהריים וערב למטרה זו, כאילו דבר זה יכול היה להשפיע. אבל אחזו בכל אמצעי התעמולה האפשריים. בסופו של דבר, המדינות אשר ידעו להתארגן יפה הצליחו בבחירות. למשל, 5 מדינות מארצות אמריקה הלטינית רצו להיבחר, הן ידעו שלא יהיו להם סיכויים אלא לשלשה מהם. ברגע האחרון שתיים הודיעו שהן מוותרות, ונבחרו השלשה. אותו דבר קרה עם קבוצת העמים הסקנדינביים, אשר מהם הנציג הדני הוריד את מועמדותו והשבדי הודות לכך נבחר. ההיפך מזה קרה דוקא למדינות ידידותיות לנו, גאנה וליבריה. שתיהן הציעו את מועמדותן. דברו על ליבם שזוהו אחד מהם ואז ייבחר האחר, ובעוד שנתיים ייבחר השני. תשובתם היתה, אמנם נכון, אבל יש לנו הוראות לבקש מהשניה לוותר. יצא ששתיהן לא נבחרו. ושתיהן שלחו לוועידה את שרי החינוך שלהם אשר עשו תעמולה רבה. גורל דומה היה לבורמה, וייטנם ועוד כמה ארצות ידידותיות לנו.

תוצאות הבחירות היו, 8 חברים מאסיה ואפריקה, ו-16 מאירופה, ואולי אפשר לומר גם 17, כי תורכיה אף היא נבחרה, ואם זה כך כפי שהם טוענים שהם שייכים לקבוצת העמים האירופאיים, אזי זה 17. מבין הערבים הופיעו שתי מדינות ערביות, לבנון ומצרים. דבר זה הוא כבר כמעט מסורת בועד-הפועל. הן עובדות תמיד בצותא. לפני שנתיים היתה עיואק מועמדת לבחירה, אבל הורידה את מועמדותה. הפעם הציגה מצרים מחדש את מועמדותה, וגם מרוקו. טענו כי מרוקו איננה מייצגת את הערבים, והמצרי נבחר והמרוקאי נכשל.

המצב בשטח זה הוא תמיד טראגי, כי ל-12 מקומות הוצגה מועמדות של 21 מדינות. יצא ש-9 נכשלו. המצב איננו נעים, כי כל אחד מבקש ממך לתמוך בו, אבל הדבר הטוב הוא שהבחירות הן חשאיות.

ענין הרבה יותר חשוב היה - בחירת המנהל הכללי של אונסק"ו, אשר נבחר אחת לשש שנים על ידי המליאה. אבל אם כי הארגון הזה קיים כבר 11 שנים, מכהן כבר המנהל הרביעי במספר. הראשון היה הקסלי, איש המדע המפורסם אשר פרש שנתיים אחרי הבחירה. הוא לא התאים לזה כי היה איש מדע. אחריו היה מנהל כללי מצולין, טורס-בודה, שר החינוך המקסיקאני. איש רב פעמים, נואם בחדש בשלש שפות, אדם בעל תרבות. שנתיים וחצי לאחר היבחרו התפטר לאות מחאה על כך שהאנגלים והאמריקאים לא רצו להיענות להעלאת התקציב. ואז, לפני 5 שנים, נבחר ל-6 שנים, אמריקאי, ד"ר לוטה אוונס, שהיה מנהל ואשי של ספריית הקונגרס בארצות-הברית, והיה חבר הועד-הפועל של אונסק"ו במשך 4 שנים. איש מלא מרץ אשר פעל רבות, אבל לא נתחבב על הבריות, בעיקר לא על העובדים כי רדה בהם ביד קשה. הוא אף הקדיח את חבשילו לפני שלש שנים, בימי מק-קרטי, כאשר באה דרישה מארצות-הברית לפטר פקידים אמריקאיים אשר לא יסכימו לבא ולהחקר על ידי ממשלת אמריקה. והנה באה משלחת מארצות-הברית לפריס, על מנת לבדוק את מהימנותם של 8 פקידים באונסק"ו אשר נחשדו. הם לא רצו לבוא לחקירה באפן עקרוני. ביניהם היו גם יהודים. ממשלת אמריקה דרשה

ד"ר אבידור: ממר אורנס לפטר אותם מיד. הוא
השהה פטוריהם, אבל ביצע זאת אחרי
8 חדשים. היתה מחאה עצומה, הדבר אף הגיע לבית-דין
בינלאומי והוא הורשע בדין, צריכים היו לשלם פיצויים,
וכולם תקפו אותו. אבל לו לפחות היה זוכה לדברי תודה
מארצות-הברית, אף לא זאת. להיפך, מר אורנס הוא זנוקוטי
והממשלה רפובליקנית, והם האשימו אותו מדוע השהה במשך
8 חדשים את בצוע הפיטורים. עם כל זאת, יש לומר לזכותו,
שהוא איש בעל מרץ ופעל רבות.

והנה מה קרה. הוא נבחר לתקופת
כהונה של 6 שנים, אבל כאשר נבחר ב-1953, היו ועידות
אונסק"ו מתקיימות אחת לשנה. אחר כך החליטו לקיימן
אחת לשנתיים. בוועידה האחרונה, עלה נציג אוסטריה ואמר,
מועד כהונתו של מר אורנס תסתיים ב-1959, באותה שנה לא נקיים
ועידה. אני מציע כי בוועידה שתקיים ב-1958 נבחר במנהל אשר
יכנס לתפקידו אחרי שנה כדי שלא נצטרך לכנס לשם זה
ועידה מיוחדת. מר אורנס נפגע, עלה מיד אל הבמה ואמר,
על מנת להקל על הבחירה אני מודיע כי אני מסיים בעוד
שנתיים את תפקידי. מאז, במשך שנתיים עשה תעמולה ענקית
לעצמו. היו מועמדים רבים לתפקיד זה. לפני שנה דברו
על מועמדותה של גב' פנדיט נהרו, על מועמד ברזיליאני,
אבל הוא חשב כי מועמדותו מובטחת מאחר וזה הובטח לו
על ידי מדינות שונות. במשך שנתיים אלו הסתובב בארצות
הגוש המזרחי ורכש את ליבותיהם ועוד.

לפי חוקת אונסק"ו, וזוהי חוקה
אשר עומדים לשנותה, הועד-הפועל של אונסק"ו מתכנס, הוא
מחליט על מועמד, ומביא למליאה שם אחד בלבד. והיה, מקבל
אותו מועמד 50% של הקולות ועוד קול אחד, נבחר. איננו
מקבל זאת, מתכנס הועד-הפועל של אונסק"ו מיד שנית, ומציע
מועמד אחר. והנה חדשים לפני הועידה התכנס הועד-הפועל
כדי לדון בשאלת המועמד, ומר אורנס היה בטוח שהוא ייבחר,
כי הרוסים והערבים הבטיחו את תמיכתם. כאשר הגיעו להצבעה,
קבל 9 קולות מתוך 24, 2 נמנעו, ו-11 קולות היו לטובת
מר ורונסה, ראש הועד-הפועל של אונסק"ו. מר ורונסה הוא
איטלקי, והוא עבד בתבונה רבה מאד. משרד החוץ האיטלקי
נרתם לפעולה הזו מתוך ידיעה שרק בשטח זה של התרבות
הם יכולים לתרום. שר החוץ האיטלקי דבר עם כל אנשי
ארצות אמריקה הלטינית והכין אותם באופן דיפלומטי מאד,
ואם כי ורונסה איננו אישיות יוצאת מהכלל, הוא קבל את
מספר הקולות הדרוש לבחירה.

מר ורונסה הוא עו"ד במקצועו,
אבל רוב זמנו עסק בענייני תרבות במשרד החוץ האיטלקי.
כאשר שאלו מהי פעולתו הרצינית, מה כתב, הסבירו כי מר
ורונסה הוא אנטי-פשיסט, ובתקופת מוסוליני לא יכול היה
לעשות שום דבר בשטח זה. אחרי תקופת מוסוליני היה כל כך
עסוק שלא הספיק עדיין לכתוב.

אחרי בחירתו נקטו הרוסים בתכסיס
ואמרו, רבותי, בחרנו במנהל כללי לתקופת כהונה של 6 שנים.
מר אורנס הגיש אמנם התפטרות, נאמר לו כי איננו מקבלים את
התפטרותו, נחכה שנה ובינתיים נחפש אדם אשר הוא משכמו ומעלה
גבוה מאחרים. חמכו בזה הערבים, ופה יצא דבר מגוכך. רוסי
לוחם בכל יכולתו בעד המועמד האמריקאי, והאמריקאי טוען, לא,
אנחנו צריכים לנהוג לפי שהחליט הועד-הפועל של אונסק"ו.
הדבר הזה הגיע למליאה, היתה שוב הצבעה, ומר ורונסה קבל
54 קול, נגד היו 20 קול, ואחדים נמנעו מהצבעה. ורונסה נבחר.
אשר לו, הוא אדם נעים, ידידותי וטוב, אבל איננו האישיות לה
אפשר היה לצפות שתיבחר.

ד"ר אבידור: אני חוזר שנית לתאוד המשלחות.
הערבים בדרך כלל היו שולחים
משלחות גדולות והן היו פעילות מאד בוועדות אונסק"ו.
הפעם זהרם הועם. אמנם מרוקו הצטיינה בזה שבאש
משלחתה עמד אדם משכיל עד מאד, ערבי אשר קבל את השכלתו
בצרפת. הוא משמש ראש האוניברסיטה בארצו, היה גם שר
חינוך. אלפסי שמו. המשלחת המצרית גם היא הצליחה,
היא היתה מורכבת מ-10 אנשים ביניהם שני אנשי מדע
אשר הצליחו מאד בוועדות, אם כי קותה להם תקלה בנוגע
לואש משלחתם. מאחר והוא היה שר החינוך של מדינות
קע"ם, נאלץ לחזור לארצו, ובמקומו בא פרופ' אואד,
מהפעילים ביותר באונסק"ו. אדם בעל תרבות אשר למד
באנגליה ובגרמניה. הוא תרגם לערבית את גתה, שילר
ושקספיר. הפרופיסורים האנגליים שהיו מוריו העידו
כי הוא היה אחד התלמידים המהוננים ביותר. הפעם
מטעמים פוליטיים כנראה, שתק במשך כל הזמן. הוא אמנם
נבחר מחדש לוועד-הפועל, אבל לא הצליח ביותר. לעומת
זאת המשלחת של קע"ם היה לה מה לומר בכל ועדה, ולענין.
ביניהם היה גם סורי אחד.

המשלחת מירדן היתה קטנה, ביניהם
אחד אשר התערב בכל דבר שלא לענין, והתחילו מלגלגים עליו.
גם המשלחת מעיראק לא הצטיינה.

ישראל שלחה משלחת שהיתה לכאורה
רבת משתתפים. המשלחת מתמנית, כפי שאמרחי, על ידי שר החינוך.
יצאנו מכאן ארבעה. שנים ממשד החוץ, מר הר-לוי, מנהל
מחלקת ההסברה במשד החוץ, וגב' למברט, הממונה על עניני
אונסק"ו במשד החוץ. פרופ' סמבורסקי, ואנכי. לכתחילה
ידענו כי אנו שנינו נוכל לשהות רק 18 יום. פרופ'
סמבורסקי צריך היה לחזור לאוניברסיטה, ואף אני יכולתי
לשהות רק מחצית זמן קיום הועידה. אל ארבעתנו צורף
השגריר שלנו בצרפת, מר צור, כסגן ראש המשלחת, אבל הוא
שהה בוועידה רק יום אחד כי היה עליו לצאת לארצות-הברית.
צורפו עוד שנים מהשגרירות, מר הורה, מזכיר שני בשגרירות,
ומר קטריבס.

במחצית הראשונה של הועידה היינו
בכל זאת במלוא כוחנו. אחר כך נחלשנו במידה מסויימת.
כשבועיים לפני שיצאנו מכאן, סוכם במשד החוץ שנשתדל
להיכנס הפעם לוועדה המתמדת לפחות. ניסינו לפני ארבע
שנים להיות מועמדים לוועד-הפועל, אבל נוכחנו באמצע
המו"ם שאין לנו סיכויים, והורדנו את מועמדותנו.

משד החוץ שלח הוראות לנציגים
שלנו לעשות תעמולה מיוחדת ואמנם זה עזר. מיד עם הגיענו
נוכחנו להעתיק כי, בין 10 סגנים לנשיא אשר הוצעו בוועדת
המינויים היתה גם ישראל. ועדת המינויים מורכבת מראשי
משלחות, והיא מנתה הפעם 79 חברים. בדרך כלל כאשר
הוועד-הפועל של אונסק"ו מציע לוועדת המינויים מועמדים
מסויימים, מצביעים עבורם פה אחד. לנו עזרו שני אנשים.
ראש המשלחת האורוגואית, אשר הוא שר החוץ בארצו, ביקר
בישראל ומכיר אותנו יפה, קויימו אתו שיחות לפני כן,
והוא תמך.

ד"ר אבידור: ופה אני רוצה להסביר עוד נקודה. בדרך כלל בוועידות בינלאומיות, כאשר ארץ כמו רוסיה, אנגליה או אמריקה מציגות מועמד, נעשה הדבר בצורה זו. השגריר שלהם בא ואומר, יש לנו מועמד מסויים, ומחליטים כן או לא. כאשר ישראל או מליה, או הפיליפינים מציגות מועמד, מיד שואלים מי הוא. הפיליפינים רצו להכניס מועמד שלהם לוועד-הפועל, התחילה פרוצדורה. שר החוץ שלהם פנה למשלחת שלהם בעצרת האו"ם, ואמר, אנחנו רוצים שישאל תתמוך בגב' פקסון כמועמדת שלנו לוועד-הפועל של אונסק"ו. המשלחת שלהם פנתה למר אבא אבן, הוא הבריק למשרד החוץ, משרד החוץ שלנו שאל את דעתי על הגב' פקסון, אשר אני מכיר אותה, היא ידידה לנו. והודות לזה חמכנו. מטעם ישראל הוצעתי אנכי. כאשר זה בא לוועדת המינויים, קמו הערבים וטענו, מדוע לא מוצעים ערבים, אמנם הוצע מועמד ממוקד, אבל הם רצו במועמד ערבי ולא מרוקאי. זוהי הפעם הראשונה בתולדות אונסק"ו שלועדה המתמדת לא הוצע ערבי. הם טענו כי מרוקו איננה ארץ בעלת תרבות ערבית טהורה, והיו ויכוחים סוערים על נושא זה. לא עזר, והרשימה אושרה ברוב קולות כפי שהוגשה. כאשר זה בא למליאה, חמכו הרוסים שוב בטענה שתרבות ערבית איננה מיוצגת, ושוב אושרה הרשימה ברוב גדול, וישראל נכנסה לוועדה המחמדת.

בדרך כלל סגני הנשיא יושבים ראש לפי תור במליאה. כאשר הגיע החור של ישראל לשבת ראש, הדבר קרה ביום רביעי בבוקר, עמדו לדון על בעיה עדינה מאד באותה ישיבה, והיא - גודל התקציב. ישבתי ראש, ובקשו אותי מטעם הנהלת אונסק"ו לאחוז בכל האמצעים האפשריים על מנת לסיים את הדיון בשאלה זו עד שעה 1.00 באותו יום. הסיבה הייתה זו. בתור אחרי צריך היה לשבת ראש, ראש המשלחת הרוסית, והוא היה נוגע בדבר כי רוסיה לחמה נגד הגדלת התקציב. ולכן היו מעוניינים לסיים את הבעיה לפני הגיע תורו.

כאשר ישבנו על הבמה, הרגשתי מיד כי הערבים חסרים באולם. אמנם הנוכחים באולם לא הרגישו בזה, כי כאשר נמצאים 800 איש באולם אין מדגישים בחסרונם של 20, אבל אני ראיתי זאת. הם לא נכנסו מאחר וראו כי אני יושב ראש. נשאר רק נציגים מטוניס ומסודאן. השגרירות שלנו הרגישה בדבר, והעתונים הישראלים עשו מזה מטעמים. אני מלאתי את חפקידי, ואשרו את התקציב המוגדל שתי דקות לפני שעת הסיום. אז באו אלי מטעם מזכירות אונסק"ו ואמרו כי לאות הוקרת תודה, כך הם נוהגים עם כולם, הם רוצים להעניק לי מתנה. ארגון אונסק"ו מוציא לאור אלבומים אמנותיים נהדרים על דברי עתיקות. בעוד שנה יופיע במסגרת זו גם אלבום ישראלי על הפסיפסים שלנו, זה יהיה דבר נהדר. כאשר שאל אותי גאליזה אני בוחז, הוצעו לבחירה אלבומים ממצרים, סין, יפאן, פרס, ועוד ארצות שונות, - אני בחרתי באלבום מצרי, והסברתי כי מבחינה תרבותית זה מעניין אותי יותר כי זה קרוב לנו יותר, ואין כאן כל קשר פוליטי. למחרת, בוועדה המחמדת, הגיע תורי לשבת ראש, וראיתי כי הנציג המרוקאי נשאר לשבת. באותה ישיבה התעוררה שאלה עדינה ביותר. בדרך כלל, הצעות נוספות לסדר היום יש לשלוח לאונסק"ו 6 שבועות לפני תחילת הוועידה. התקבלו 30 הצעות לאחר המועד. צרפת ורוסיה באו וטענו את נימוקיהם, הצרפתים אמרו שהיו עסוקים בהכנות לוועידה ולא הספיקו, והרוסים טענו שהתרגום הרוסי של ההצעה בא באיחור של שבועיים אליהם. אם כך, הוחלט לדון ולראות מה טעמיהם ונימוקיהם של המדינות האחרות אשר אחרו. מאחר והיה צורך לדון ב-30 הצעות החליטו לבחור ועדה מצומצמת אשר תהיה מורכבת מיו"ר אותה ישיבה, נציג שר החינוך וד"ר ניי-זמאליד.

ד"ר אבידור: הוחלט כי בשעות אחר-הצהרים של אותו יום יבא נציג כל מדינה אשר שלחה הצעותיה באיחור, על מנת לנמק, ואם תימצא הצדקה, יכלילו זאת בסדר היום. וכך היה. הופיעו מכל הארצות, בתוכן גם מצרים אשר אף היא הגישה הצעותיה באיחור, וגם עיראק. כאשר ראו כי היו"ר הוא ישראלי, נרתעו אמנם מעט, אבל לו היו עוזבים את האולם לא היתה פל אפשרות להכליל את הצעותיהם הללו בסדר היום. נשאלו איפוא, באולם. באותה הזדמנות אמר לי יו"ר אונסק"ו - כך יוצרים היסטוריה. כאשר צריכים נשאר. והם לא רק פנו אלי, אלא הירדני התבלבל, ואני עזרתי לו, והוא צריך היה להודות קבל עם על אשר סייעתי בידו וכו'.

נוסף להשתתפותנו בוועדה המחמדת ובנשיאות, השתתפנו באופן פעילה מאד בוועדות השונות. פרופ' סמבורסקי תרם הרבה בוועדת הטבע. אני ישבתי בוועדת החינוך, וגב' למברט עשתה הרבה מאד בוועדה האדמיניסטרטיבית.

נוסף להשתתפות בוועדות, ישנם עוד שני תפקידים חשובים למשלחות בוועידות בינלאומיות. מו"ם עם הפקידות הגבוהה בקשר למה שנקבל במשך השנתיים הבאות. צריך היה להיפגש עם כולם, כדי לקבוע כמה נקבל בסטיפנדיות, ציוד, מומחים וכו'. דבר שני הוא ביקורים ללא גבול במסיבות. דבר זה הוא חשוב לאין ערוך, שם קיימנו שיחות עם אנשי אסיה ואפריקה. אינני רואה מקום אחר איפה שיכלנו לקיים שיחות עם נציג פקיסטאני או פרסי, אלא במסיבות מסוג זה.

ועידה זו היא הרבעית במספר בה השתתפתי, ואף פעם לא זכינו ליחס כל כך יפה מצד כולם, מה עוד אם להשוות עם מה שהיה לפני שנתיים, בחקופת מבצע סיני, כאשר נשארנו מבודדים בפנינה נידחת. הפעם היחס מצד המשלחות וגם מצד הפקידות היה נעים מאד. יש לנו באונסק"ו מעמד יפה בדרך כלל, כי כל מה שאנחנו מקבלים עלינו, אנו מבצעים יפה. הדו"חים שלנו הם מצויינים. כאשר באתי לשם הראו לי כיצד מפיצים שני דו"חים של שני ישראלים, מר גבריאלי ומר גולדשמידט, אשר בהם שלחו סיכומי סיורים.

אעבור עכשו ואסביר מה אנחנו מקבלים מארגון אונסק"ו. אמרתי כי אנחנו משלמים 11 אלף דולר לשנה דמי חברות. אנחנו מקבלים סטיפנדיות רבות, שיגור מומחים לסכניון, לאוניברסיטה. הסטיפנדיות ניתנות בעיקר באדמיניסטרציה חינוכית והכשרת מורים. בחדש הבא יוצאים שנים, ד"ר איזנר ומר רינות מחיפה, אנשי מדע לפיסיקה גרעינית, למחקר ימי. נוסף על כך אנחנו מקבלים ציוד רב. למשל ציוד לספריה קרית-יובל, אונסק"ו השקיעה שם אלפי דולארים. זוהי ספריה קהילתית הנמצאת במרכז השכונה הקהילתית של "הדסה", וזוהי ספריה צבורית יפה מאד.

ישנו ועד ישראלי לאונסק"ו אשר מתמנה על ידי שרי החינוך והחופץ.

היו"ר ש. פרסיץ: מי הם הנבחרים בארץ?

ד"ר אבידור: ישנם ממונים רבים. רובם נבחרו מוסדות תרבות, חינוך, מדע, וארגוני חינוך. היה גם נציג מטעם ועדת החינוך. ח"כ סמילנסקי נבחר לתפקיד זה לפני 5 שנים.

ד"ר אבידור: אני מגיע לסיכום הדברים. על אונסק"ו וישראל באונסק"ו.
הדעות על אונסק"ו מנוגדות. ישנה בקורת חריפה נגד אונסק"ו המופיעה כעתונות וציניות וחינוכית באירופה. חלו חסרות גדולות בארגון זה, ותפקידיהם הם חשובים מאד. התשובה לזה יכולה להיות - מה אפשר לעשות ב-26 מיליון דולאר, כאשר הצרכים מדוברים כל כך. לעומת זאת יש בקורת שניה האומרת שאונסק"ו מפזרת את כוחותיה המעטים בשטחים רבים כל כך. הם מוסיפים ואומרים, צאו וראו מה היה היקף האנשים באונסק"ו לפני 6-7 שנים והיום. אז בועד-הפועל השתתפו מגדולי האדם, היום מי שם? נכון, שישנם שם כיום אנשים שאינם בעלי רמה גבוהה. על זה אפשר לענות דבר פשוט. לפני 5-6 שנים היו רק 50 אומות חברות באונסק"ו, והיו אלה מהאומות התרבותיות ביותר בעולם, הצטרפו עוד 30 אומות מארצות בעלות רמה תרבותית נמוכה יותר. יש, איפוא, לומר כי אונסק"ו איננה יורדת ברמתה, אלא יורדת אל המציאות. מובן שהנציג שאינדונסיה שולחת איננו דומה לנציג ששולחת הולנד, אבל זוהי המציאות. על כך אפשר לומר שאונסק"ו מגדילה לעשות. יש לה נתונים והיא מנצלת אותם. אלה אינן הצלחות היכולות להימדד, אפילו לא במשך 10 שנים, ואני אשר עוקב אחרי הפעולה באונסק"ו, אמנם נראה שהפקידות מתרחבת ללא צורך, אבל כאשר מתעניינים לדעת מיהם האנשים, מתברר שאלה הם אנשים בעלי רמה תרבותית גבוהה, אם כי ישנה גם פקידות מארצות בעלות רמה תרבותית נמוכה, אבל זוהי שאלה גיאוגרפית שאי אפשר להימנע ממנה.

אני אסביר כעת מדוע על ישראל להיות חברה באונסק"ו. נימוק ראשון, אנחנו מקבלים הרבה יותר מאשר נותנים. לא רק במומחים אלא גם בספרות. הם מפרסמים דברי מומחים על ישראל ואנחנו נהנים מזה מאד. נוסף לכך הם גם עושים פוסטם לישראל. הנה האלבום אשר יופיע. או הנה חוברת זו אשר הופיעה באנגלית, צרפתית וספרדית, על ישראל. הראו לי כי זה הופץ בכל קצווי העולם. באמריקה הלטינית זוהי הפעם הראשונה שענייני ישראל מופיעים בחוברת. דבר זה נותן גושפנקא בינלאומית לישראל, אמו לי נציג פקיסטני כי על יסוד חוברת זו הוא הזמין ספרים מישראל.

ישנו כמובן גם נימוק שני. אנחנו הננו סוף כל סוף מדינה ריבונית המשתתפת בוועידות בינלאומיות, ומחובתנו להשתתף בארגון זה. לדעתי קיים גם נימוק שלישי אשר בו מכלול של כמה דברים. קודם כל זהו מכשיר מדיני מצוי. ישנן כמה מדינות שרק על ידי זה אפשר לעמוד אתן בקשר. יותר מזה, אנו מדינה קטנה בשטחה, ולא נתמודד אפילו לא עם מדינות בינוניות באירופה, לא בכוחנו המדיני ולא בכוחנו הכלכלי. אחד הטעמים הוציניים לעצם היותנו פופולויים באונסק"ו יותר מאשר מדינות אחרות הוא הישגינו. לאחר שנים ראשונות של היות מדינה חדשה במשפחת האומות, מתחילים לטקול את ערכה לאור הישגיה, והנה פה ראו כי במשך עשר שנים עשינו מעשים רבים. אני לכן רואה חשיבות בהשתתפות ישראל באונסק"ו, כי זו אולי הזירה הבינלאומית היחידה, לדעתי, אשר בה אנחנו יכולים להתמודד ואולי גם להצטיין. כי לא בארגון החקלאות והמזון נוכל להתמודד, אמנם יש לו שם טוב, אבל לא עד כדי התמודדות.

י. סמילנסקי:
בשטח החקלאות אני יודע שבאים לכאן ללמוד מהישגינו הבינלאומיים

בגידולים שונים.

ד"ר אבידור:

אמנם, אבל אלה הם דברים מוגבלים יותר, ואילו בשטחי חינוך, תרבות ומדע פה לא גודל המדינה קובע, גם לא עושה ולא מספר תושביה, כי אם ההישגים.

עלי לומר בקשה עם הסמינריון אשר מחקיים עכשו בבית פעילי ההסתדרות בתל-אביב, שכדאי להכנס לשם ולראות את הרכב האנשים ואת התרשמותם מההישגים שלנו. אנחנו מכירים יפה את הליקויים והחסרונות שלנו, אבל יש גם הישגים. ולא רק שאלה הם הישגים יפים, אלא שהם מתאימים הרבה יותר לאנשי אפריקה ואסיה, מאשר כל הדברים הנפלאים אותם יוכלו ללמוד בצרפת או באמריקה, אבל אינם מוחאמים לסנאי חיייהם.

הנה עומד לבא לישראל שר החינוך מליבריה. אחת המטרות שלנו היא להתחיל להעביר לכאן יותר ויותר מתלמידים. והם אמנם טובים שבישראל יוכלו ללמוד דברים אשר בנקל יותר יוכלו לסגלם לחנאי חיייהם בארצותיהם. משום כך אנחנו צריכים, לדעתי, לתת את הדעת יותר לאונסק"ו מאשר נתנו עד כה. משוד החוץ התחיל להבין זאת בזמן האחרון, ורק לאחרונה התמנה אדם מיוחד בפריס שישים לבו לעניני אונסק"ו. כאשר ד"ר שאול לויין שימש נספח התרבות שלנו בפריס, הוא לא יכול היה להקיף גם את זה, והיעילות היא רק כאשר הקשרים יהיו ברציפות. משום כך מינו אדם מיוחד עכשו.

אסיים בזה שבנו כולנו, אנשי המשלחת מישראל, גברה ההרגשה שיש צורך לקבל הרבה יותר מאונסק"ו, וגם יכולה וצריכה לתרום יותר. הנושא הכללי של שיחותינו עם הפקידות הגבוהה היה, מדוע איננו תורמים יותר מומחים בשטחים שונים. הם אמרו כי יבקרו אותנו לעתים קרובות יותר על מנת לגייס מאתנו יותר. הם הדגישו כי הם מעונינים דוקא בכוחות צעירים, גם אם אנחנו טובים שבשבילנו אינם הכוחות הטובים ביותר, הרי בארצות אסיה ובארצות החדשות הם רצויים, ולשם הם רוצים לשלוח את המומחים הצעירים שלנו.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני מודה לד"ר אבידור על הרצאתו המענינת, ואני חפצה לאור האינפורמציה שקבלנו, לשאול כמה שאלות.

הייתי חפצה לדעת אם במנגנון של אונסק"ו בפריס משתתף מישהו מישראל, ואם בכלל המנגנון הזה מורכב לפי הארצות וכו'. אני כשלעצמי מעריכה את חברותנו זו ביחוד, בתור יצירת קשר הדוק יותר וידיעה מלאה יותר על המתרחש ועל אפשרויות השפעה מסויימת.

(ב) אני רואה כאחת התוצאות החשובות ביותר את הסמינריונים המתקיימים עתה בארץ, והביקורים שנעשים כאן בהשפעת אונסק"ו. אני חפצה לשאול מדוע למשל דבר כזה אשר צריך להתקיים בשם מוסדות תרבות של המדינה, פועל גם בשם הסתדרות העובדים, ומדוע הם המאוחדים ולא המדינה כשהיא לעצמה. אני חפצה שתבין את שאלתי באופן הכן ביותר. אני חושבת שיש בביקורים אלו משהו שעולה על עניינים הסתדרותיים וכו'. אילו היו סמינריונים ובקורים אלו באים בשם ארגון בינלאומי של עובדים וכו', הייתי מבינה את הדבר. אבל אינני תופסת מדוע אם הם באים בהשפעת אונסק"ו, זה צריך להיות בצורה כזו שזה יכול במידה מסויימת גם להפנות את תשומת הלב אשר צריכה להיות מופנית למדינה כשהיא לעצמה, לאפיקים אחרים.

א. רזיאל-נאור:

מתוך דבריו של ד"ר אבידור נשמע שישראל יכולה להיות אור לגויים, אבל לאותם גויים שהם חשוכים יותר מאתנו. עמי אסיה ואפריקה, שהם נחשלים, וצוד לא השיגו את אשר השיגו אחרים, הם עשויים ללמוד מאתנו הרבה. מצד אחד אנחנו עומדים להקים את המרכז לקידום תרבות האדם, ומדברים על כך שהעולם התרבותי עומד ומצפה לאיזו בשורה חדשה מישראל. מצד שני, משתמע מתוך הדברים ששמענו שגם להיות אור לגויים אפשר, כאשר החשכה

א. רזיאל-נאור: מסביב יותר גדולה. אני אינני מזלזלת בתפקיד של נשיאת אור, שמש אור הוא אמנם שמש אור, אבל הייתי רוצה לדעת איפה נמצאת התקנה שלנו. מצד אחד מדברים על כך שצריכים להקים מרכז תרבותי גדול לקידום תרבות האדם, מצד שני, אנחנו יכולים להיות נושאי האור בשביל אלו הנמצאים במדרגה יותר נמוכה מאתנו.

ד"ר אבידור: גם לאלה הנמצאים במדרגה נמוכה מאתנו.

א. רזיאל-נאור: זה מה שאני רוצה לדעת, איפה ה"גם" הזה נמצא, ואם ה"גם" גם כן עלול לבא לידי ביטוי בארגון הבינלאומי הזה לחינוך, תרבות ומדע בעולם.

ד"ר אבידור: לשאלתה הראשונה של היו"ר ש. פרסיץ. שאלת נציגותנו בפקידות של אונסק"ו, היא שאלה כאובה במקצת. ישראל להלכה מיוצגת בפה מאד בפקידות באונסק"ו. בדרך כלל הפקידות מיוצגת לפי חלוקה גיאוגרפית ומספר נקודות. לישראל יש יותר מאשר מספר הנקודות המגיע לה. אחד הפקידים הגבוהים באונסק"ו הוא ישראלי, ד"ר צוקרמן, אשר נמלט מגרמניה בתקופת היטלר, והגיע לתל-אביב בשנת 1935. כאן הוא חי שנתיים וסבל רבות הוא ואשתו, ובשנת 1937 יצאו את הארץ ו"התגלגלו" בארצות שונות. בזמן מלחמת העולם הצטרף לצבאות הברית, לצבא האמריקאי, ושרת אחר כך באונ"א. שם עשה עבודה יפה עד מאד, והועבר משם לאונסק"ו. לפני כן היה אדם ללא פספורט.

כאשר ישראל נכנסה כחברה באונסק"ו, אדם זה עבד כבר שם, ולא היתה אז כל אפשרות כניסה לאף אדם אחר. הוא הוכר שם לכן, כב"כ ישראל. הוא משמש שם כפקיד גבוה מאד. הוא תפס את כל הנקודות שהיו לרשות ישראל. אבל הוא פקיד מוצלח עד מאד. בדרך כלל מדינות אינן ממנות פקידים לא לאונסק"ו ולא לאו"ם. זאת ממנה המנהל הכללי של אונסק"ו. הנה למשל נתפנתה משרה ארעית באונסק"ו לכמה חדשים. הציע את עצמו לתפקיד זה סטודנט ישראלי. פנו אלינו מאונסק"ו ושאלו את דעתנו, אנחנו חקרנו ואמרנו כי אין לנו התנגדות. הם יכלו גם לא לשאול אותנו. ארגון אונסק"ו איננו חייב לשאול אותנו את מי למנות. אמנם ד"ר צוקרמן איננו מייצג שם את מדינת-ישראל, אבל אילו הוא לא היה שם, היינו באים בתביעה למנות פקיד, ולו היתה מתפנית משרה היינו משתדלים שישראלי יתפוס אותה. משרד החוץ שלנו בישראל איננו יכול לעשות שום דבר, אלא אם אנחנו נמצא למר צוקרמן משרה המקום אחר, ואז כאשר יתפנה מקומו ניצור לחץ על אונסק"ו שתמנה פקיד ישראלי. כיום ד"ר צוקרמן ממלא תפקיד חשוב מאד, ויש לו קשרים הדוקים אתנו. למעשה אינני רואה חשיבות גדולה כל כך בפקידות באונסק"ו. לו היינו זקוקים שם לסניגורים, אז כמובן היינו צריכים לשקוד על כך שיהיו ישראלים, אבל אין לנו צורך בזה, ולכן אינני רואה צורך במלחמה באיש הזה. למעשה הוא בא אחת לשנתיים לבלות את חופשתו בארץ, הוא מלמד את ילדיו עברית, והללל רואים את עתידם בישראל.

ענין הסמינריון. הסמינריון הוא מטעם הוועד-הפועל של אונסק"ו בשותפות עם ההסתדרות. בדרך כלל מעדיפה אונסק"ו שפעולות מסוג זה תיעשנה במדינה לא על ידי ממשלות, אלא על ידי גופים, בקשר עם אונסק"ו.

ד"ר אבידור: יש טעם שני. הנושא אשר אושר גם על ידי אונסק"ו הוא - השכלה למבוגרים ולפועלים. אנחנו הצענו שזה יהיה רק השכלה למבוגרים, והם טענו כי זה בלבד איננו מעניין אותם. מצד שני הם אמרו כי גם השכלה לפועלים בלבד איננה מענינת אותם. הם צריכים היו לאשר לנו את החכך. לפנו שהם אשרו את הנושא, הרכבנו ועדה משותפת מאנשי משרד החוץ, משרד החינוך וההסתדרות, והצענו תכנית אשר אותה שלחנו לאשורה של אונסק"ו. בינתיים נוסף גם טעם שלישי. ארגון אונסק"ו הבטיח לנו 6000 דולאר במזומנים, וגם שיגור איש מתוכם אשר ישחתף בסמינריון. אנחנו חפשונו נוסף על כך מקורות נוספים, וכיון שזה אושר כסמינריון למבוגרים ולפועלים, פנינו אל ארגון העבודה הבינלאומי, אליו מסונפת ההסתדרות, וקבלנו גם מהם כסף ומשתתף. נוסף על זה השכון שניתן לנו על ידי ההסתדרות בבית-פעילי ההסתדרות הוא מצוין, וההסתדרות אף נושאת בעול של הוצאות רבות מאד.

לח"כ רזיאל-נאור אני רוצה לענות בצורה. אני חושב שיש מקום בישראל לשני הדברים כאחד. מצד אחד יש לנו חובה אלמנטרית לתרום לאלה הזקוקים לזה. וכדאי שתדעו כי בעוד ימים מספר, ב-1 לינואר תקום על ידי האו"ם קרן חדשה לגמרי, הנקראת קרן מיוחדת, אשר צריכה לגדול עד ל-100 מיליון דולאר לשנה, עבור מפעלים גדולים. ובזה אולי נוכל גם כן להיעזר. אני חושב שצריכים היינו להקים בכוחות שיש לנו בארץ, מרכז מסויים כדי שנוכל אליו להביא אנשים מארצות אסיה ואפריקה. מצד שני אני חושב שאנחנו יכולים, על כל פנים צריכים, לנסות להקים מרכז שני והוא לקידום תרבות האדם, ולתרום בזה אולי מה שאומות אחרות אינן יכולות. שני דברים אלה הם מקבילים, ויש להקימם.

(הישיבה ננעלה)